

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/188/2022
Identifikačné číslo spisu:	1314210447
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1314210447.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v právnej veci navrhovateľa: B. E., nar. Y., trvale bytom J., t. č. Y., so sídlom B., zast. JUDr. Radovan Repa, advokát, s. r. o., so sídlom Záhradnícka 16514/60, Bratislava, IČO: 36 742 023, proti odporcovi: F. E., nar. Y., bytom J., zast. BARKOCI law firm, s. r. o., so sídlom Námestie slobody 28, Bratislava, IČO: 47 247 916, o určenie vyživovacej povinnosti na plnoleté dieťa, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 14C/140/2014 (v súčasnosti vedenej na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B3-14C/140/2014), o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2021 sp. zn. 16Co/87/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Odporcovi p r i z n á v a voči navrhovateľovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Návrhom podaným 05.05.2014 a doplneným písomne 12.06.2014 sa navrhovateľ ako plnoletá osoba domáhal voči svojmu otcovi ako osobe povinnej platiť výživné (ďalej aj „povinný“, „odporca“ alebo „otec“), určenia výživného v sume 500 eur mesačne tak, že výživné za obdobie od 05.05.2014 do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom rozsudok nadobudne právoplatnosť, je povinný zaplatiť navrhovateľovi do troch dní od právoplatnosti rozsudku a výživné za obdobie od konca kalendárneho mesiaca, v ktorom rozsudok nadobudne právoplatnosť, je povinný zaplatiť navrhovateľovi mesačne vopred, vždy do 10. dňa v danom kalendárnom mesiaci.

2. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 23. septembra 2019 č. k. 14C/140/2014-463, výrokom I. konanie v časti nároku na výživné za obdobie od mája 2011 do 04.05.2014 a za obdobie od 01.09.2015 do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom rozsudok nadobudne právoplatnosť, zastavil. Výrokom II. návrh vo zvyšnej časti zamietol. Výrokom III. povinnému priznal proti navrhovateľovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2.1. Podaním z 18.12.2018 navrhovateľ vzal svoj návrh späť v časti výživného za obdobie do 04.05.2014 (teda do dňa predchádzajúceho dňu podania návrhu) a v časti výživného za obdobie od 01.09.2015. Predmetom konania tak zostal nárok na výživné za obdobie od podania návrhu - 05.05.2014 do 31.08.2015, teda za obdobie, počas ktorého bol navrhovateľ študentom vysokej školy s tým, že v čase od 05.05.2014 do 31.08.2014 bol študentom Ekonomickej univerzity v Bratislave a v čase od 01.09.2014 do 31.08.2015 bol študentom Paneurópskej vysokej školy, na ktorej ukončil štúdium dňa 31.08.2015. S čiastočným späťvzatím návrhu povinný vyslovil súhlas na pojednávaní dňa 23.09.2019, preto súd konanie vo vyššie špecifikovanej časti nároku podľa § 29 ods. 1 veta tretia zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CMP“) zastavil. Súd najskôr skúmal dôvodnosť nároku navrhovateľa na výživné vo vzťahu k obdobiu, za ktoré si nárok v konaní uplatnil. S prihliadnutím na objektívnu skutočnosť, že navrhovateľ dňa 27.01.2015 dovŕšil 25 rokov veku, súd dospel k právnomu záveru, že navrhovateľ od uvedeného dátumu už nezastával status nezaopatreného dieťaťa, a preto nárok na výživné uplatnený za obdobie od 27.01.2015 do 31.08.2015, nebolo možné navrhovateľovi priznať, keďže jeho otec voči nemu už zákonnú vyživovaciu povinnosť nemal. Skutkové tvrdenia navrhovateľa týkajúce sa jeho núteného odchodu z Národohospodárskej fakulty na Ekonomickej univerzite v Bratislave, sa podľa súdu nezakladajú na pravde, a preto štúdium navrhovateľa na v poradí druhej vysokej škole od 22.10.2014 nemožno spravodlivo považovať za sústavnú prípravu navrhovateľa na jeho budúce povolanie, preto nevyhovel návrhu ani v časti nároku na výživné uplatneného za obdobie od 01.09.2014 do 26.01.2015, t. j. za obdobie od vylúčenia navrhovateľa z Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave do dovŕšenia 25 rokov veku navrhovateľa. Posudzoval teda len obdobie od podania návrhu (05.05.2014) do vylúčenia navrhovateľa z denného vysokoškolského štúdia na Národohospodárskej fakulte Ekonomickej univerzity v Bratislave (31.08.2014), ktoré ako jediné obdobie v posudzovanej právnej veci prichádza do úvahy, za ktoré si navrhovateľ ako plnoletá osoba oprávnené mohol nárok na výživné uplatniť. Súd skúmal okolnosti týkajúce sa plnenia si zákonnej vyživovacej povinnosti otca navrhovateľa a zistil, že povinný si v tomto období svoju zákonnú vyživovaciu povinnosť voči navrhovateľovi ako plnoletému dieťaťu plnil.

2.2. Na základe zistených skutočností týkajúcich sa správania navrhovateľa súd skonštatoval, že prejavy jeho správania nepredstavovali iba obyčajnú nevďačnosť, prípadne nezáujem dieťaťa o rodiča. Trestný rozsudok Špecializovaného trestného súdu v Pezinku č. k. BB-4T/8/2010-2102 zo 14. júla 2010 demonštruje konanie navrhovateľa, ktorého sa dopustil v súvislosti s úkladnou vraždou dňa 18.09.2009, a ktoré nemožno označiť za správanie prijateľné spoločnosťou, v ktorej platia morálne a etické normy správania; práve naopak, predstavuje spoločnosťou zavrhnutiahodné konanie, ktoré v žiadnom prípade nevykresľuje navrhovateľa (už vtedy plnoletého) v pozitívnom svetle, a takéto konanie sa nepochybne vymyká profilu slušnej a morálne bezúhonnej dospeléj osoby. Na základe rozsudku Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 3Tk/1/2016 z 27. apríla 2016, právoplatného dňom 14.09.2016, ktorým bol navrhovateľ odsúdený za vraždu blízkej osoby - svojej starej matky (matky povinného), ktorej sa dopustil dňa 26.04.2015, mal súd pre potreby konania o určenie výživného preukázané, že ani za predpokladu existencie nároku navrhovateľa ako plnoletej osoby na výživné voči povinnému, nie je možné tento nárok navrhovateľovi priznať, nakoľko je prinajmenšom opovážlivé od navrhovateľa a zároveň je neprípustné, aby plnoletá osoba, ktorá úmyselne usmrtila vlastnú matku svojho otca, sa voči nemu domáhala výživného za akékoľvek obdobie. Je bez významu, že k vražde došlo až po čase, za ktorý by inak navrhovateľovi patrila nárok na výživné. Životný štýl, ktorý navrhovateľ viedol (požívanie omamných a psychotropných látok vrátane verejnej prezentácie na sociálnej sieti a takýto záhalčivý spôsob života radil medzi svoje záujmy a aktivity) a najmä vyššie uvedené konania, ktorých sa dopustil pred ako aj počas obdobia, ktoré je predmetom jeho návrhu na určenie výživného, možno objektívne kvalifikovať ako správanie, ktoré svojou intenzitou a závažnými dôsledkami majúcimi zaručený a nespochybiteľný dopad na jeho otca (povinného), je porušovaním dobrých mravov. O trovách konaní súd rozhodol v intenciách ustanovenia § 55 CMP, keď vzhľadom na okolnosti prípadu považoval za spravodlivé povinnému priznať náhradu trov konania.

3. Na odvolanie navrhovateľa Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 28. septembra 2021 sp. zn. 16Co/87/2020, rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej

zamietajúcej časti potvrdil (výrok I.) a odporcovi priznal proti navrhovateľovi plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3.1. Vo vzťahu k podstatným tvrdeniam navrhovateľa v odvolaní podotkol, že ide v celom rozsahu o nedôvodnú argumentáciu, a to s poukazom na správne vyhodnotenie skutkových a právnych okolností vedúcich k zamietnutiu návrhu. Súd prvej inštancie v preskúmvanej veci vykonal náležité dokazovanie potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností dôležitých pre posúdenie dôvodnosti návrhu, ako aj na zistenie relevantnosti tvrdení odporcu. Dospel k správnym skutkovým záverom a na ich základe vyvodil aj správny právny záver, keď s poukazom na § 75 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“ alebo „ZR“) posúdil správanie navrhovateľa voči odporcovi ako konanie v rozpore s dobrými mravmi, ktorá skutočnosť mala za následok zamietnutie návrhu navrhovateľa na určenie vyživovacej povinnosti voči odporcovi. Svoje dôvody vedúce k zamietnutiu návrhu súd prvej inštancie aj riadne logicky a presvedčivo odôvodnil. Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia poznamenal, že z obsahu spisu je zrejmé, že vzájomný vzťah navrhovateľa a odporcu nezodpovedá vzťahu dospelého dieťaťa a rodiča. Vychádzajúc zo skutkového stavu možno nepochybne dospieť k záveru, že vražda vlastnej starej matky, t. j. matky povinného na platenie výživného, je bez akýchkoľvek pochybností absolútne odsúdeniahodným správaním, ktoré svojou intenzitou a závažnými dôsledkami objektívne porušuje základné pravidlá slušnosti a ľudskosti, a takýto čin možno jednoznačne označiť za konanie proti dobrým mravom. Zdôraznil, že prioritným predmetom úpravy rodinného práva sú osobné vzťahy medzi subjektmi rodinného práva, na ktoré sa vyživovacie vzťahy viažu. Narušenie príslušných osobných vzťahov z relevantných dôvodov zákon sankcionuje tým, že nepovažuje za spravodlivé, aby osoba, ktorá sa takéhoto konania dopustila, bez ohľadu na dôvody takéhoto správania, požadovala plnenia založené práve na takomto osobnom vzťahu. Bez ohľadu na to, či boli v jednotlivých návrhom uplatnených obdobiach naplnené zákonné kritériá pre určenie vyživovacej povinnosti, nemožno v súlade s § 75 ods. 2 ZR priznať navrhovateľovi výživné, nakoľko v tomto prípade došlo z jeho strany vo vzťahu k povinnému, od ktorého sa výživného domáha, ku konaniu v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd podčiarkol, že Zákon o rodine nestanovuje časový rámec, v rámci ktorého je nutné hodnotiť správanie sa oprávneného k povinnému v rozpore s dobrými mravmi. Výkladom ustanovenia § 75 ods. 2 Zákona o rodine dospel k záveru, že konanie oprávneného v rozpore s dobrými mravmi všeobecne spôsobuje stratu jeho práva na priznanie výživného. Formulácia „výživné nemožno priznať“ znamená úplnú stratu nároku, preto napr. nemožno toto ustanovenie použiť ani ako modifikačný činiteľ a na jeho základe výšku požadovaného výživného primerane znížiť. Konanie v rozpore s dobrými mravmi nevedie k zániku vyživovacej povinnosti, tá trvá naďalej, avšak pre prekážku rozporu s dobrými mravmi súd nemôže výživné priznať, a to bez ohľadu na to, kedy nastali skutočnosti odôvodňujúce zánik nároku. V posudzovanej veci tak neobstoí námietka navrhovateľa o nemožnosti aplikácie § 75 ods. 2 ZR z dôvodu, že podanie návrhu na začatie konania časovo predchádzalo času, kedy zavraždil svoju starú matku. Odvolací súd neakceptoval dôvody navrhovateľa a rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 55 CSP tak, že odporcovi priznal proti navrhovateľovi plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Vzhľadom na odsúdeniahodné správanie navrhovateľa voči odporcovi, odvolací súd vyhodnotil ako spravodlivé, aby navrhovateľ znášal trovy konania, v ktorom sa domáhal určenia vyživovacej povinnosti.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom prípade záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Podľa dovolateľa súd druhej inštancie nesprávne aplikoval ustanovenie § 75 ods. 2 ZR, keď priznal účinky uvádzané v citovanom ustanovení Zákona o rodine retrospektívne, t. j. nepriznal navrhovateľovi nárok na výživné i za obdobie predchádzajúce času, kedy došlo k vražde matky odporcu a starej mamy navrhovateľa. Uviedol, že z ustanovenia § 75 ods. 2 ZR nevyplýva, aký má byť časový rámec konania proti dobrým mravom, ktoré je základom na nepriznanie výživného v zmysle uvádzaného ustanovenia, t. j. nie je explicitne upravené, či ho možno aplikovať aj retrospektívne alebo

iba do budúcnosti. Uvedené ustanovenie Zákona o rodine však netreba interpretovať izolovane, ale v kontexte celého právneho poriadku a zásad, ktoré sa uplatňujú na aplikáciu práva. V tejto súvislosti uviedol, že právo by malo byť predvídateľné. Retrospektívna aplikácia ustanovenia § 75 ods. 2 ZR je však podľa názoru navrhovateľa v rozpore s princípom predvídateľnosti práva, ako aj všeobecným princípom spravodlivosti. Súd druhej inštancie mal vec právne posúdiť tak, že konanie, ktoré je inak dôvodom na aplikáciu § 75 ods. 2 ZR, nemá vplyv na nárok na výživné za obdobie predchádzajúce takémuto konaniu. Právnu otázku vymedzil nasledovne: „aká má byť časová súvislosť medzi konaním, ktoré môže byť dôvodom na nepriznanie výživného v zmysle § 75 ods. 2 Zákona o rodine a obdobím, za ktoré osoba oprávnená z vyživovacej povinnosti výživné uplatňuje.“ Dal tiež do pozornosti dovolaciemu súdu okolnosti týkajúce sa rodinnej situácie v rodine navrhovateľa, odporcu a nebohej starej matky. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň žiadal o priznanie náhrady trov dovolacieho konania.

5. Povinný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolaním navrhovateľa napadnuté výroky rozsudku v danej právnej veci sú vecne správne a uplatnené dovolacie dôvody nie sú spôsobilé privodiť zmenu, či zrušenie napadnutých výrokov rozsudku. Mal za to, že sudy oboch inšancií rozhodli na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci, vykonali vo veci dostatočné dokazovanie (vrátane pojednávania), z výsledkov vykonaného dokazovania dospeli k správnym skutkovým zisteniam, ktoré sa premietli do správnej a zákonnej výrokovej časti napadnutého rozsudku, ktorá nie je zjavne nedôvodná ani arbitrárna, pričom celá právna vec bola aj správne právne posúdená. Navrhol preto dovolanie odmietnuť alternatívne zamietnuť.

6. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci výživného medzi rodičmi a deťmi, ktoré je od 01. júla 2016 upravené Civilným mimosporovým poriadkom. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veci výživného medzi rodičmi a deťmi; prípustnosť dovolania navrhovateľa bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

8. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. V danom prípade dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Aby na základe dovolania podaného podľa tohto ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, o d vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj sp. zn. 2Cdo/203/2016, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, totiž dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

9.1. So zreteľom na dovoláciu argumentáciu navrhovateľa treba zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne (iba tá) právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie.

10. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj odvolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP).

10.1. Navrhovateľom podané dovolanie za relevantnú v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP označuje otázku, aká má byť časová súvislosť medzi konaním, ktoré môže byť dôvodom na nepriznanie výživného v zmysle § 75 ods. 2 Zákona o rodine a obdobím, za ktoré osoba oprávnená z vyživovacej povinnosti výživné uplatňuje. Táto otázka prekračuje rámec okolností relevantných len v danom prípade a je významná z hľadiska rozhodovania všeobecných súdov aj v iných obdobných veciach. Nakoľko uvedená otázka ešte nebola predmetom rozhodovania dovolacieho súdu, dovolanie v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP je prípustné.

11. Podľa § 75 ods. 1 veta prvá Zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného.

11.1. Podľa § 75 ods. 2 Zákona o rodine výživné nemožno priznať, ak by to bolo v rozpore s dobrými mravmi; to neplatí, ak ide o výživné pre maloleté dieťa.

12. Odvolací súd v prvom rade považuje za potrebné poukázať na skutočnosť, že súd prvej inštancie konštatoval, že navrhovateľ nespĺnil procesnú povinnosť tvrdenia, a teda by v konaní nemohol uspieť, aj keby nebolo s ohľadom na vzniknutú situáciu priznanie výživného v rozpore s dobrými mravmi.

12.1. Ďalej odvolací súd pripomína, že súd prvej inštancie dôvody, ktoré spôsobili nemožnosť priznania výživného navrhovateľovi pre rozpor s dobrými mravmi, vymedzil nielen jeho odsúdením za vraždu svojej starej matky. Súd prvej inštancie poukázal v prvom rade na vyššie špecifikovaný rozsudok Špecializovaného trestného súdu v Pezinku č. k. BB-4T/8/2010-2102 zo 14. júla 2010, ktorým bol síce navrhovateľ oslobodený spod obžaloby vo veci obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy, avšak jeho preukázaná účasť na skutku jasne demonštruje jeho neprijateľné správanie. Keďže rozsudok je z roku 2010, skutok sa musel udiať už dávno pred sporným obdobím, za ktoré sa domáhal výživného. Ďalšími dôvodmi spôsobujúcimi rozpor s dobrými mravmi okrem zavraždenia matky povinného bolo užívanie psychotropných látok navrhovateľom a jeho verejná prezentácia a tiež list, v ktorom navrhovateľ urážal a dehonestoval povinného. Okresný súd teda konštatoval rozpor priznania výživného s dobrými mravmi nielen z dôvodov, ktoré možno časovo rámcovať po podaní návrhu, ale aj z dôvodov známych pred podaním návrhu.

12.2. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, pričom odkázal na správne vyhodnotenie skutkových a právnych okolností vedúcich k zamietnutiu návrhu; súd prvej inštancie podľa neho v preskúmanej veci vykonal náležité dokazovanie potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností dôležitých pre posúdenie dôvodnosti návrhu, ako aj na zistenie relevantnosti tvrdení odporcu. Svoje dôvody vedúce k zamietnutiu návrhu súd prvej inštancie aj riadne v súlade s § 220 ods. 2 CSP podľa krajského súdu logicky a presvedčivo odôvodnil. Z uvedeného prinajmenšom implicitne vyplýva, že odvolací súd súhlasil nielen s dôvodom, že zavraždením starej matky navrhovateľom sa stalo priznanie požadovaného výživného v súdnej veci neprípustným pre rozpor s dobrými mravmi, znamená to aj, že súhlasí s ďalšími dôvodmi zamietnutia návrhu, ako sú špecifikované v bodoch 12. a 12.1., pričom ako už uviedol odvolací súd, časť z nich má časový pôvod dávno pred podaním návrhu.

12.3. Dovolací súd sa stotožňuje so záverom, že dôvody na zamietnutie návrhu na určenie výživného boli dostatočné, aj bez ohľadu na to, že navrhovateľ dokonal vraždu svojej starej mamy - matky odporcu, pričom časť z nich má svoj pôvod už pred podaním samotného návrhu.

13. Pokiaľ ide o predmetnú právnu otázku vymedzenú dovolateľom, súd prvej inštancie v tejto súvislosti uviedol, že vzhľadom na uvedenú trestnú činnosť navrhovateľa je bez významu, že k vražde došlo až po

čase, za ktorý by inak navrhovateľovi patrilo nárok na výživné. V súvislosti s otázkou dobrých mravov súd totiž musí skúmať správanie osoby oprávnenej na výživné komplexne bez ohľadu na časový faktor - obdobie, za ktoré sa výživné žiada. Preto aj ustanovenie § 75 ods. 2 ZR je koncipované tak, že súd je povinný nepriznať výživné, ak je to v rozpore s dobrými mravmi. Samotná hypotéza uvedenej právnej normy vyžaduje výlučne zistenie existencie rozporu s dobrými mravmi na strane osoby oprávnenej na výživné, a to nezávisle od konkrétneho subjektu, voči ktorému sa nemorálne prejavuje, miesta, ako i času, kedy sa dopúšťa konania v rozpore s dobrými mravmi. Okrem toho súd uvádza, že pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia.

13.1. Odvolací súd v súvislosti s namietanou právnou otázkou dôvodil, že Zákon o rodine nestanovuje časový rámec, v rámci ktorého je nutné hodnotiť správanie sa oprávneného k povinnému v rozpore s dobrými mravmi; výkladom § 75 ods. 2 ZR teda možno dospieť k záveru, že konanie oprávneného v rozpore s dobrými mravmi všeobecne spôsobuje stratu jeho práva na priznanie výživného. Formulácia „výživné nemožno priznať“ znamená úplnú stratu nároku, preto napr. nemožno toto ustanovenie použiť ani ako modifikačný činiteľ a na jeho základe výšku požadovaného výživného primerane znížiť. Konanie v rozpore s dobrými mravmi nevplýva na zánik vyživovacej povinnosti, tá trvá naďalej, avšak pre prekážku rozporu s dobrými mravmi súd nemôže výživné priznať, a to bez ohľadu na to, kedy nastali skutočnosti odôvodňujúce zánik nároku.

13.2. Dovolateľ naopak svoju právnú otázku odôvodňoval tým, že uvedené ustanovenie Zákona o rodine netreba interpretovať izolovane, ale v kontexte celého právneho poriadku a zásad, ktoré sa uplatňujú na aplikáciu práva. V tejto súvislosti možno uviesť, že právo by malo byť predvídateľné. Retrospektívna aplikácia ustanovenia § 75 ods. 2 ZR je však podľa názoru navrhovateľa v rozpore s princípom predvídateľnosti práva, ako aj všeobecným princípom spravodlivosti.

14. Podľa názoru dovolacieho súdu, pokiaľ súd prvej inštancie a odvolací súd nepriznali navrhovateľovi výživné voči povinnému, postupovali správne a vec i správne právne posúdili.

15. Nepochybná odôvodnenosť predmetného kritéria, vyplývajúceho z ustanovenia § 75 ods. 2 Zákona o rodine, je daná prioritným predmetom úpravy rodinného práva, ktorým sú osobné vzťahy medzi subjektmi rodinného práva, na ktoré sa vyživovacie vzťahy viažu. Narušenie príslušných osobných vzťahov z relevantných dôvodov zákon sankcionuje tým, že nepovažuje za spravodlivé, aby osoba, ktorá sa takéhoto konania dopustila, požadovala plnenie založené práve na takomto osobnom vzťahu. (...) V zmysle striktného znenia normy súd v prípade zistenia rozporu s dobrými mravmi nemá inú možnosť (napr. zníženie výživného) než výživné nepriznať. (viď. HORVÁTH, E., VARGA, E. Zákon o rodine - komentár. [Systém ASPI]. Iura Edition [cit. 2022-6-23]. ASPI_ID KO36_2005SK. Dostupné z: www.aspi.sk. ISSN 2336-517X.).

15.1. Právo oprávneného na výživné od povinného musí byť v súlade s dobrými mravmi. Skúma sa oprávnenie, nie povinnosť. To znamená, že podľa tohto ustanovenia nemožno priznať výživné len v prípade, ak pre to existujú dôvody na strane oprávneného. Predpokladá to teda také správanie oprávneného voči povinnému, ktoré spôsobí stratu práva priznať výživné. Nevplýva na zánik vyživovacej povinnosti, tá trvá naďalej. Avšak pre prekážku rozporu s dobrými mravmi súd nemôže výživné priznať. Prekážku rozporu s dobrými mravmi však netvoria okolnosti na strane povinného, teda ak sa oprávnený nezachoval voči povinnému žiadnym spôsobom odôvodňujúcim aplikáciu tohto ustanovenia, potom ani objektívne okolnosti na strane povinného nemôžu spôsobiť, že súd výživné neprizná. (...) Ide o úplnú stratu nároku, preto nie je možné použiť toto ustanovenie ako modifikačný činiteľ a na jeho základe výšku požadovaného výživného primerane znížiť. Ak bolo právo na výživné priznané pred tým, než nastali skutočnosti odôvodňujúce zánik nároku, môže povinný požiadať súd o zrušenie rozhodnutia v zmysle § 78. (PAVELKOVÁ, Bronislava, § 75 [Kritériá pre určenie výšky výživného]. In: PAVELKOVÁ, Bronislava, Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 3. vydanie, Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 473-474.).

16. Ako vyplýva z jazykového znenia ustanovenia § 75 ods. 2 ZR v súlade s dobrými mravmi musí byť

samotné priznanie výživného. Skúmanie rozporu s dobrými mravmi zákon vecne vymedzuje na priznanie výživného - na rozhodnutie súdu. Pri dobrých mravoch ide o vyjadrenie všeobecne uznávaných morálno-etických hraníc správania v medziľudských vzťahoch, ktoré sa považujú v spoločnosti za správne, dobré a v súlade s prevládajúcimi morálnymi hodnotami v spoločnosti. Inými slovami, keď vyhodnocujeme, či je nejaké správanie (úkon, rozhodnutie) v súlade s dobrými mravmi, treba sa na túto skutočnosť pozeráť očami spoločnosti. Spoločnosť sa totiž z hľadiska svojich záujmov pozerá na rozhodnutie súdu, ako bude chrániť jej záujmy pri priznaní výživného navrhovateľovi, t. j. z hľadiska toho, čo sa momentálne považuje v spoločnosti za dobré mravy. Súď musí zvážiť, či s ohľadom na znenie ustanovenia § 75 ods. 2 ZR by jeho rozhodnutie v očiach spoločnosti nepredstavovalo porušenie dobrých mravov. Súď rozhoduje podľa skutočností zistených zo života navrhovateľa a jeho rodiny, hodnotí ho a ak by mu vyplynulo, že v očiach spoločnosti by bolo rozhodnutie o priznaní výživného v rozpore s dobrými mravmi, tak mu nemôže vyhovieť. Jednotlivé časové okamihy zo života navrhovateľa, ktoré by rozpor s dobrými mravmi spôsobovali, pokiaľ by aj boli ohraničiteľné, nie sú bezvýhradne určujúce, skúma sa celková situácia, ktorá môže rozhodnutím vzniknúť. Pokiaľ teda súď skúma otázku dobrých mravov v zmysle ustanovenia § 75 ods. 2 ZR, zameriava sa na prípadný rozpor priznania výživného svojím rozhodnutím (nie priamo úkon/situáciu oprávnenej osoby) s ohľadom na individuálne okolnosti súdnej veci.

17. Dovolacia otázka sa zameriava na časové hľadisko pri skúmaní rozporu priznania výživného s dobrými mravmi pre rozhodnutie súdu. Inými slovami, k akému času je potrebné skúmať rozpor priznania výživného s dobrými mravmi. Časovým kritériom vyžadovaným právnu normou pri nemožnosti priznať výživné pre rozpor s dobrými mravmi je podľa jazykového vyjadrenia ustanovenia § 75 ods. 2 ZR rozhodnutie súdu o výživnom. Podľa ustanovenia § 217 ods. 1 CSP pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, preto je pre nepriznanie výživného pre rozpor s dobrými mravmi rozhodujúci čas, kedy sa o výživnom rozhoduje. Iný výklad nedáva zmysel. Zákon samotný teda časovo rámcuje súlad s dobrými mravmi k okamihu rozhodovania súdu, keďže rozhodnutím súdu dôjde k (ne)priznaniu výživného. Situáciu a prípadný rozpor priznania výživného skúma v čase rozhodovania a vyhlásenia rozhodnutia.

17.1. Navrhovateľ v podstate vo svojom dovolaní uviedol, že aplikácia § 75 ods. 2 ZR s poukazom na zavraždenie jeho babičky, sa netýka výživného za čas pred spáchaním jej vraždy. Odhliadnuc od skutočností týkajúcich sa vecného rámca skúmania rozporu s dobrými mravmi, nedáva jeho výklad predmetného ustanovenia zmysel ani jazykovo, ani časovo, ani logicky. Prijatá argumentáciu navrhovateľa by totiž znamenalo, že po podaní návrhu na priznanie výživného by v istom čase nebolo nevyhnutné, aby sa navrhovateľ správal v súlade s dobrými mravmi, pričom by aspoň na nejaké časové obdobie výživné mal mať priznané. Účelom ustanovenia § 75 ods. 2 ZR je zachovanie dobrých mravov v osobných vzťahoch medzi príbuznými a motivácia príbuzných, aby istú kvalitu osobných vzťahov medzi sebou udržiavali, hoc i len z ekonomických dôvodov. Podľa názoru dovolacieho súdu nebolo v úmysle zákonodarcu deklarovať váhu dobrým mravom medzi príbuznými za účelom podmienenia výživného iba na určitý čas. Podanie návrhu na priznanie výživného nie je žiadnou amnestiou na správanie sa v rozpore s dobrými mravmi, ktorá umožní navrhovateľovi, nech už ide o kohokoľvek, dostať sa k výživnému, čo i len čiastočne. Zákonodarca určite nechcel, aby sa dobré mravy v istom čase, pre isté časové obdobie v rodine prestali rešpektovať. Ak áno, v takom prípade by zvolil inú formuláciu a nenaviazal by hodnotenie dobrých mravov na okamih rozhodovania súdu o priznaní výživného.

18. Právna norma obsiahnutá v ustanovení § 75 ods. 2 ZR priamo nepredpokladá nejaký stupeň konania oprávneného, i keď s ohľadom na podstatu právnych vzťahov je prirodzené ho očakávať a je aj najčastejším spôsobom, podmieňujúcim jeho aplikáciu. Príklad, ktorý poskytuje súdna vec, je v tomto ohľade takpovediac učebnicový. V zmysle § 75 ods. 2 ZR však nemusí ísť priamo o konanie oprávneného. V rozpore s dobrými mravmi musí byť samotná situácia majúca pôvod na strane oprávneného, za výskytu ktorej by bolo priznanie výživného v rozpore s dobrými mravmi. Ako príklad možno použiť situáciu dieťaťa, ktoré zdedilo veľký majetok (od iných osôb ako rodičov) alebo sa stalo veľmi úspešným v mladom veku (môže ísť o podnikanie, šport či umenie) a získalo veľké finančné

prostriedky, mnohonásobne nad pomery jeho rodičov. Pokiaľ študuje, prípadne je maloleté, má právo žiadať od rodičov výživné, ale vzhľadom k porovnaniu ich majetku by priznanie výživného dieťaťu bolo v rozpore s dobrými mravmi, keďže jeho finančná situácia je ďaleko lepšia ako situácia rodičov. V takejto situácii nejde priamo o konanie oprávneného ale o situáciu, ktorá mohla vzniknúť aj bez jeho pričinenia, navyš niekedy ju možno aj ťažko časovo ohraničiť. Táto situácia, a nie nejaké časovo ohraničené konanie oprávneného spôsobí, že by prípadné priznanie výživného bolo v rozpore s dobrými mravmi.

19. Napokon dovolací súd dopĺňa, že slovenský právny a ústavný poriadok je založený na zásade „neznalosť zákona neospravedlňuje“. Navrhovateľ preto pri podaní návrhu si mal byť vedomý skutočnosti, že priznanie výživného je viazané na súlad s dobrými mravmi. Ak teda sám rešpektuje, že najneskôr pri dokonaní vraždy svojej starej matky si už výživné tak povediac „nezaslúži“, mal sa v danom momente podľa toho správať alebo rátať s následkom, ktorým je nepriznanie výživného pre rozpor s dobrými mravmi.

20. Dovolací súd uzatvára, že pri aplikácii ustanovenia § 75 ods. 2 ZR skúma súd rozpor priznania výživného s dobrými mravmi v čase vyhlásenia rozhodnutia súdu. Pre rozhodnutie súdu v zmysle tohto ustanovenia nie je rozhodujúce, či sa okolnosti spôsobujúce rozpor priznania výživného s dobrými mravmi, majúce pôvod na strane oprávnenej osoby, udiali až po začatí časového obdobia, za ktoré sa uplatňuje nárok na výživné.

20.1. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 2 písm. b) CSP nepodložene. Odvolací súd ako aj súd prvej inštancie postupovali správne a vec správne právne posúdili, a preto jeho dovolanie ako nedôvodné zamietol (§ 448 CSP).

21. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania je založené na ustanovení § 52 CMP.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.